

TARYBŲ BALTARUSIJOS LIETUVIŲ ŠVIETIMAS XX a. TREČIAJĮ—KETVIRTAJĮ DEŠIMTMETĮ

B. PRĖSKIENIS

Pastaraisiais metais sustiprėjo dviejų kaimyninių respublikų — Baltarusijos ir Lietuvos — ryšiai pramonės, žemės ūkio, kultūros, švietimo ir kitose srityse, sudarytos lenktyniavimo sutartys, glaudžiai bendradarbiauja atskiros mokyklos, todėl įdomu, kaip buvo sprendžiami Tarybų Baltarusijos lietuvių švietimo klausimai trečiajį—ketvirtąjį dešimtmetį.

Šiai švietimo vystymosi apžvalgai panaudota Tarybų Sąjungoje tada leistos lietuviškos spaudos („Raudonasis artojas“, „Priekalas“, „Kolektyvas“) medžiaga, tuometinių pedagogų pasakojimai bei kiti šaltiniai.

Tarybų Baltarusijoje, 1926 m. duomenimis, gyveno 6863 lietuviai (tai sudarė 0,14% šios respublikos gyventojų¹). Iš jų dauguma — apie 5250 žmonių — gyveno kaimuose. Vitebsko, Oršos, Minsko, Polocko ir kt. apygardose jau praeito šimtmečio aštuntąjį—devintąjį dešimtmetį buvo susikūrę atskiri lietuviški kaimai. Jų gyventojai — carizmo tremtiniai po 1863 m. sukilimo. Pospaliniais metais lietuviškų kaimų (įskaitant ir labai nedidelius) būta apie 50².

Carizmo metais Baltarusijoje gyvenę lietuviai, kaip ir kitos nacionalinės mažumos, neturėjo galimybės mokytis, ne-

turėjo mokyklų. Tiesa, kai kur vaikus slaptai mokydavo „daraktoriai“, o 1905 m. revoliucijos laikotarpiu Malkavoje (Vitebsko apygarda) be valdžios leidimo kurį laiką veikė I lietuvių mokykla. Ypač daug beraščių ir mažaraščių buvo kaimuose: kai kuriais duomenimis, net 95% Baltarusijoje gyvenusių lietuvių nemokėjo rašyti ne tik lietuviškai, bet ir rusiškai³.

Tarybų Baltarusijos partiniai ir tarybiniai organai, vykdydami lenininę nacionalinę politiką, siekė sudaryti visas sąlygas respublikoje gyvenančioms tautinėms mažumoms (lenkams, latviams, lietuviams ir kt.) mokytis gimtąja kalba. Lietuvių politinei-visuomeninei ir kultūrinei veiklai ypač didelis dėmesys skiriamas nuo 1925 metų. Baltarusijos Komunistų partijos IX suvažiavime buvo iškeltas klausimas dėl darbo tarp lietuvių, sukviestas lietuvių komunistų delegatų pasitarimas apsvarstyti darbo formų. Lietuvių politinei bei kultūrinei veiklai, švietimu betarpiškai rūpinosi 1925 m. prie BKP CK įsteigtas Lietuvių centro biuras, kuriam vadovavo aktyvus revoliucinio judėjimo Lietuvoje dalyvis A. Niedvaras-Bučiuukas, o gausesnio lietuvių susitelkimo vietose (prie Oršos,

¹ Мальдзис А. І. Творчыя узаемасувязі беларускай літаускай літаратур у савецкі час.— В кн.: Сторонкі літаратурных сувязей. Мінск, 1970, с. 60.

² „Raudonasis artojas“, 1930, Nr. 32.

³ „Priekalas“, 1933, Nr. 5, p. 266.

Vitebsko, Polocko, Gomelio) — apygardų partijos komitetų lietuvių biurai⁴. Lietuvių kaimuose buvo organizuojamos nacionalinės komunos, o vėliau nacionaliniai kolūkiai, kai kur apylinkių nacionalinės tarybos (pvz., Malkavoje, Cegelnėje). 1935 m. buvo 6 nacionaliniai lietuvių kolūkiai ir 21 internacionalinis, kuriuose nemažai gyventojų buvo lietuviai⁵.

Baltarusijos respublikos partiniai ir tarybiniai vadovai, LKP vadovai V. Kapuskas ir Z. Angarietis nuolat rūpinosi lietuvių politinės bei kultūrinės veiklos vystymu. Baltarusijos lietuvių komunistų pasitarimuose, Baltarusijos TSR lietuvių kolūkiečių, darbininkų ir valstiečių suvažiavimuose, lietuvių valstiečių jaunimo konferencijose, dalyvaujant neretai BKP ir LKP vadovams, buvo svarstomi taip pat kultūros, švietimo klausimai, kalbama apie spaudą, lietuviškų mokyklų plėtimą, mokytojų rengimą, suaugusiųjų mokymą ir t. t. Baltarusijos Centrinio vykdomojo komiteto Nacionalinė komisija ne kartą svarstė politinio ir kultūrinio darbo pagerinimą tarp lietuvių. Pvz., viename tokiame posėdyje 1929 m. buvo nutarta leisti daugiau literatūros lietuvių kalba, likviduoti neraštingumą, išskirti patalpas mokykloms bei rūpintis naujų statyba. Baltarusijos TSR Liaudies švietimo komisariatui nuo 1929/30 m. m. pasiūlyta prie Baltarusijos pedagoginio technikumų įsteigti lietuvių mokytojų kursus po 25—30 žmonių, išleisti lietuvių kalbos vadovėlių mažaraščiams ir beraščiams valstiečiams⁶. Lietuviškų mokyklų darbui vadovauti Baltarusijos TSR Liaudies švietimo komisariatas paskyrė inspektorių. Šį darbą kurį laiką dirbo revoliucinio judėjimo dalyvis V. Viedrinaitis, pedagogas J. Za-

karauskas ir kt. 1925/26 m. m. įsteigtos dvi pradinės mokyklos, 1926/27 m. m. atidarytos dar 6, o 1927/28 m. m. — 2 pradinės mokyklos. Taigi per trejus metus pradėjo veikti 10 pradinių mokyklų. Mokyklų ir mokinių daugėjo. 1936 m. buvo 13 pradinių mokyklų, kuriose mokėsi 450 vaikų (didžiausios: Sofijsko mokykla — 50 mokinių, Veretėjos — 40), 2 nepilnos vidurinės mokyklos Malkavoje ir Cegelnėje (jose mokėsi per 130 mokinių) ir vidurinė Dimanovoje (160 moksleivių), kuri 1937 m. išleido pirmąją abiturientų laidą⁷. Iš pradžių (1929 m.) Dimanovoje buvo lietuvių valstiečių jaunimo mokykla, kurią baigę moksleiviai gaudavo septynmetės mokyklos baigimo pažymėjimą ir įgydavo vieną iš žemės ūkio specialybių (pienininko, sodininko, daržininko). Ši mokykla buvo labai populiari, ir daugelis norinčiųjų į ją nepatekdavo. Mokykla turėjo nemažą žemės sklypą, didelį sodą.

Visose mokyklose mokslas buvo nemokamas, mokiniai daug kur būdavo aprūpinami bendrabučiu, o dimanoviečiai gaudavo stipendiją. Kasmet turtėjo mokyklų materialinė bazė: statomos naujos mokyklos, valgyklos, bendrabučiai (mokyklos buvo pastatytos Malkavoje, Cegelnėje), įrengiami kabinetai, plečiamos bibliotekos. Pvz., Dimanovos vidurinei mokyklai knygoms, vadovėliams įsigyti 1936 m. buvo išskirta 1,5 karto daugiau lėšų, negu 1935 metais.

Pasitarimuose, spaudoje buvo kalbama apie naujų mokyklų steigimą, nurodomi kaimai, kuriuose nebuvo mokyklų. Ne visos planuotos mokyklos buvo atidarytos. Pagrindinė priežastis — mokytojų trūkumas. Mokyklų steigimui atkakliai priešinosi reakcinė dvasininkija:

⁴ Šerbenka V. Baltarusijos komunistų lietuvių pasitarimas. — „Raudonasis artojas“, 1928, Nr. 10.

⁵ „Priekalas“, 1935, Nr. 4, p. 248.

⁶ „Raudonasis artojas“, 1929, Nr. 13.

⁷ Štankus J. (Kasperavičius J.). Lietuvių mokyklos BTSR. — „Priekalas“, 1936, Nr. 11, p. 696—697.

ji paveikdavo kai kuriuos tėvus, ir šie neleisdavo vaikų į mokyklas.

Mokyklose veikė komjaunimo ir pionierių organizacijos, leidžiami sienlaikraščiai, didesnėse mokyklose buvo nemaža būrelių. Dimanovoje veikė dramos, choro, muzikos, korespondentų, literatūros būreliai. Su literatūros būreliu glaudžius ryšius palaikė „Priekalo“ redaktorius, rašytojas ir literatūros kritikas B. Pranskus-Žalionis. Jis skaitydavo būrelio narių kūrybą, jiems padėdavo. Minsko lietuvių proletarinių rašytojų sekcija ėmėsi šį būrelį šefuoti. Vienoje korespondencijoje pažymėta, kad rašytojai B. Pauliukevičius ir F. Vaišnoras, susipažinę su literatūros būrelio kūriniais, davė vertingų patarimų pradedantiems, kalbėjo bendrais literatūros darbo klausimais⁸.

Būreliai rengdavo vakarus ne tik mokiniams. Pvz., Cegelnės mokykla 1935/36 m. m. surengė penkis spektaklius, du literatūros vakarus kolūkiečiams. Mokiniai inscenizavo kai kuriuos A. Čechovo, A. Puškino kūrinius, deklamavo eilėraščius lietuvių, rusų, baltarusių kalbomis⁹.

Moksleiviams buvo sudaromos sąlygos aplankyti Minską ir kitas Baltarusijos vietas. Dimanovos mokyklos mokslo pirmūnams didelį įspūdį padarė 1937 m. ekskursija į Maskvą, susitikimas su Z. Angariečiu, rašytoju B. Pranskumi.

Mokyklos, mokiniai palaikė glaudžius ryšius su aplinkiniais gyventojais, kolūkių valdybomis. Mokiniai rūpinosi spaudos prenumeravimu kaimuose, padėdavo mokytį beraščius, į mokyklose nepamamai demonstruojamus kino filmus ateidavo kolūkiečiai, kolūkių saviveiklininkai koncertuodavo mokyklose. Dima-

novos mokykla turėdavo kiekvienam kaime atstovą, per kurį kaimas palaikydavo ryšius su mokykla. Mokytojai dažnai skaitydavo paskaitas kolūkiečiams, dalyvaudavo įvairiose kampanijose. Kai kurios mokyklos buvo svarbūs politinio bei kultūrinio darbo centrai apylinkėse.

Mokyklos dalyvaudavo ir užmokyklinėse parodose. Pvz., Dimanovos valstiečių jaunimo mokykla žemės ūkio parodoje buvo apdovanota I laipsnio diplomu.

To meto spaudoje rašoma, kad lietuviškos mokyklos turi ruošti pedagoginei parodai Leningrade, pateikti mokinių piešinių, dirbinių, sienlaikraščių¹⁰.

Mokiniai, auklėjami proletarinio internacionalizmo dvasia, piktinosi fašistų maištu Ispanijoje. Dimanoviečiai surinko pinigų maistui nukentėjusioms nuo fašistų moterims ir vaikams. Ta proga mokyklos komjaunimo organizacijos sekretorius komjaunuolių ir nekomjaunuolių mokinių vardu rašė: „Mes esame susižavėję ispanų liaudies narsumu, jos didvyriškais vaikais ir be atodairos einančiomis į mūšius motinomis... Mes remsime jus iki galo“¹¹.

Buvo rūpinamasi ir suaugusiųjų mokymu. Vadovaujantis tuo, kad „bemokslis negali aktyviai dalyvauti socializmo statyboje ir būti tinkamu naujos visuomenės nariu“¹², visi beraščiai nuo 12 iki 45 metų turėjo lankyti kursus. Ypač didelis dėmesys buvo skiriamas jaunimui. Prie kiekvienos mokyklos buvo vakariniai kursai arba neraštingumo likvidavimo punktai. Kai kuriose vietose kursus lankydavo po 30–50 žmonių.

Suaugusiųjų švietimas gerai buvo organizuotas Sofijske, K. Giedrio kolūkyje. Ten mokėsi visi beraščiai ir 70% mažaraščių. Kitos mokyklos buvo ragina-

⁸ „Raudonasis artojas“, 1934, Nr. 61.

⁹ „Raudonasis artojas“, 1936, Nr. 25, 26.

¹⁰ „Raudonasis artojas“, 1930, Nr. 29.

¹¹ „Raudonasis artojas“, 1936, Nr. 56.

¹² „Raudonasis artojas“, 1930, Nr. 57.

mos pasekti šiuo pavyzdžiu¹³. 1932 m. kursus lankė apie 96% lietuviškų kaimų beraščių. Tais metais numatyta likviduoti neraštingumą ir mažaraštingumą¹⁴, nors, kaip vėliau pažymima, ne visur pavyko šį uždavinį išspręsti.

Daugėjant mokyklų ir mokinių (Dimanovos vidurinė mokykla 1936/37 m. m. planavo turėti 130 mokinių, o pradėjo mokslo metus su 173 mokiniais), reikėjo intensyviai rengti mokytojus. 1928 m. įvykęs Baltarusijos lietuvių komunistų pasitarimas pasiūlė įsteigti lietuvių grupę Minsko pedagoginiame technikume, kuris ir buvo pagrindinė mokytojų ruošimo bazė Tarybų Baltarusijoje. Jame kiekvienais mokslo metais buvo skiriamas tam tikras vietų skaičius (paprastai 10) lietuviams. Mokiniai aprūpinami stipendija ir bendrabučiu. Pradėjus siųsti kandidatus į šį technikumą, iš pradžių jame buvo organizuota parengiamoji vienerių metų grupė pasiruošti į pirmąjį kursą. Šio technikumų spaudos skyriuje taip pat mokėsi keli lietuviai — būsimieji lietuvių kalba leidžiamų laikraščių darbuotojai.

Mokytojams, neturintiems reikiamo pedagoginio pasiruošimo, taip pat kvalifikacijai kelti vasarą arba ištisus metus buvo organizuojami kursai Minske, Dimanovoje. Juose paskaitas skaitė rašytojai, spaudos darbuotojai (B. Pranskus, B. Pauliukevičius, F. Vaišnoras)¹⁵. LKP vadovas V. Kapsukas rūpinosi lietuvių mokytojų ruošimu pedagoginiame technikume, mokyklų, ypač Dimanovos, gyvenimu.

Lietuvių mokyklose direktoriais arba mokytojais kurį laiką dirbo žinomi revoliucinio judėjimo dalyviai A. Jakševičius, P. Sotelis, P. Vilūnas, M. Mosk-

vinas, revoliucinio judėjimo dalyviai ir poetai J. Šepetyš, V. Kopka, proletarinis poetas S. Raudonis, pedagogas, LTSR nusipelnęs mokytojas J. Zakarauskas. Dimanovoje kurį laiką mokytojavo J. Maniušis, dabartinis LTSR Ministrų Tarybos pirmininkas¹⁶. Didelį dėmesį lietuvių švietimui skyrė Baltarusijos TSR Mokslų akademijos akademikai S. Matulaitis ir V. Serbenta.

B. Pauliukevičius, turėdamas omenyje tokį palyginti platų mokytojų ruošimą bei kvalifikacijos kėlimą, 1933 m. rašė, kad mokytojų jau yra pakankamai, netgi tam tikras rezervas ir galima atrinkti geriausius; dabar svarbiausia, esą, kelti mokymo kokybę¹⁷. Tačiau mokytojų ir vėlesniais metais nepakako: ne kartą spaudoje skelbiama, kad mokykloms, ypač aukštesniosioms, trūksta mokytojų. Pvz., 1936 m. Dimanovos vidurinei mokyklai trūko penkių mokytojų. Mokytojų trūkumą sąlygojo tai, kad vis didesni reikalavimai buvo keliami pedagogų kvalifikacijai. Buvo planuojama, kad nuo 1938 m. vidurinėse mokyklose dirbs tik aukštąjį mokslą baigę asmenys¹⁸. Trūko ne tik mokytojų. V. Serbenta, pažymėjęs, kad 1929 m. į vidurines mokyklas stėjo 47, o į aukštąsias 2 lietuviai, nurodo, kad toks skaičius, trūkstant mokytojų, agronomų, lietuvių spaudos darbuotojų, pirkių-skaityklų, klubų vedėjų, ekonomikos, istorijos tyrinėtojų, yra nepakankamas, ir ragino susirūpinti kandidatų siuntimu į Baltarusijos aukštąsias mokyklas bei aspirantūras¹⁹. Be to, reikėjo darbuotojų numatytioms 1932 m. atidaryti keturioms ikimokyklinėms vaikų įstaigoms.

Pirmaisiais mokslo metais buvo nemažų sunkumų aprūpinant lietuviškas

¹³ „Raudonasis artojas“, 1932, Nr. 68.

¹⁴ „Raudonasis artojas“, 1932, Nr. 16.

¹⁵ Autoriaus pokalbis su J. Zakarausku, 1973.IV.26.

¹⁶ Ten pat.

¹⁷ D ž i u g a s (B. Pauliukevičius). Naujus mokslo metus pradėdant. — „Raudonasis artojas“, 1933, Nr. 46.

¹⁸ S t a n k u s J. Lietuvių mokyklos BTSR, p. 698.

¹⁹ „Raudonasis artojas“, 1933, Nr. 30, 48.

mokyklas vadovėliais. Dalį jų (pvz., J. Damijonaičio, J. Murkos skaitinių ir aritmetikos vadovėlius) mokyklos gaudavo iš Lietuvos arba Amerikos. Iš Lietuvos buvo siunčiami Žemaitės, V. Krėvės, J. Tumo ir kitų rašytojų kūriniai, o bendrieji dalykai iš pradžių buvo dėstomi pagal baltarusių, rusų kalbomis parašytus vadovėlius. Vėliau buvo rašomi originalūs vadovėliai arba verčiami iš rusų, baltarusių kalbų. 1933 m. numatyta išleisti 13 vadovėlių²⁰. Lietuvių kalbos ir literatūros programą lietuviškoms mokykloms sudarė B. Pranskus, jis parengė taip pat dvi literatūros chrestomatijas su plačiomis apžvalgomis ir lietuvių kalbos vadovėlį. Vadovėlius yra parašę V. Viedrinaitis, P. Vilūnas, vertę A. Jakševičius, P. Vilūnas, F. Vaišnoras. Baltarusijos TSR Valstybinės leidyklos lietuvių sektoriaus leidimo planuose kurį laiką daugiausia lankų buvo skirta vadovėliams ir programoms. Pvz., 1931 m. leidyklos plane mokyklinėms knygoms numatyta 6 kartus daugiau spaudos lankų, negu grožinei literatūrai. Tik nuo 1934 m., aprūpinus beveik visas lietuviškas mokyklas vadovėliais, didesnis leidyklos dėmesys, kaip rašė B. Pranskus, bus skirtas lietuvių rašytojų kūriniais leisti²¹.

Be mokyklų, ir kitos įstaigos ruošė specialistus politiniam, kultūriniam bei švietimo darbui tarp lietuvių, tyrinėjo lietuvių kalbą, literatūrą, ekonomiką, etnografiją, istoriją. Šioje srityje nemažą barą yra nuvaręs BTSR Mokslų akademijos Lietuvių nacionalinis sektorius (1927—1937 m.). Jame dirbo BTSR MA akademikas, istorijos daktaras S. Matulaitis, poetas V. Kopka, V. Skardžius. BTSR MA aspirantūroje mokėsi revoliucinio judėjimo dalyviai, proletariniai rašytojai A. Merkytė ir B. Pauliukevičius. Sektorius parengė mokslinių darbų, reikšmingų XIX a. Lietuvos istori-

jai, kultūrai pažinti, Baltarusijos lietuvių gyvenimui nušviesti. Pažymėtina šio sektoriaus veikla ir žodynų srityje: išleistas V. Kopkos parengtas baltarusių-lietuvių kalbų žodynas, rengiamas baltarusių-lietuvių ir rusų-lietuvių kalbų terminologijos žodynėlis. Be abejo, visi šie tyrinėjimai, darbai buvo naudingi ir lietuvių mokyklų mokytojams. Sektorius taip pat padėdavo mokykloms: ruošdavo arba peržiūrėdavo programas, vadovėlius, buvo užplanavęs išleisti Lietuvos istorijos vadovėlį vidurinėms mokykloms.

Minsko radijas kartą per savaitę organizuodavo laidas lietuvių kalba, kurių klausydavosi ir mokiniai.

Nemažą vaidmenį Baltarusijos lietuvių politiniame bei visuomeniniame gyvenime, kultūros ir švietimo darbe yra suvaidinę Vakarų tautinių mažumų komunistinio universiteto studentai. Per vasaros atostogas, taip pat mokslo metais jie buvo siunčiami praktikai į Baltarusijos lietuviškus bei internacionalinius kolūkius. Be politinio bei visuomeninio darbo, studentai aktyviai įsitraukdavo į kultūrinę-šviečiamąją veiklą: talkininkavo steigiant klubus, pirkias-skaityklas, organizuojant juose politinio švietimo, korespondentų, literatūros, dramos, choro ir kt. būrelius, leidžiant sienlaikraščius; rengdavo vakarus-spektaklius, vesdavo susirinkimus ir t. t.

Nurodytos kultūrinio darbo, mokymosi formos nulėmė tai, kad per trumpą laiką išaugo lietuvių gyventojų bendrasis išsilavinimas. Antai iki Spalio revoliucijos nė vienas Malkavos kaimo lietuvis nebuvo baigęs aukštojo ar vidurinio mokslo, o 1935 m. spauda pažymėjo, kad V. Mickevičiaus-Kapsuko kolūkio nemažos dalies gyventojų vaikai yra baigę vidurines ar aukštąsias mokyklas, tapę gydytojais, mokytojais, inžinieriais, karininkais, kiti studijuoja, 30 mo-

²⁰ „Raudonasis artojas“, 1930, Nr. 30.

²¹ Žalionis V. Baltarusijos Valstybinės leidyklos lietuviškų knygų leidimo planas, 1935 m. — „Priekalas“, 1935, Nr. 2, p. 113.

kosi Dimanovos vidurinėje mokykloje²². Sofijsko kaime caro laikais tik 4 asmenys įsigijo vidurinio mokslo atestatą, o per 18 tarybinio gyvenimo metų aukštasis ir vidurines mokyklas baigė 16 asmenų, mokosi dar daugiau²³.

Kultūrinio lygio, švietimo kilimą rodo ir „Raudonojo artojo“ (laikraštį 1927—1937 m. ВКР СК leido Baltarusijos lietuviams valstiečiams) korespondentų daugėjimas. Laikraštis vienu metu turėjo apie 150 korespondentų. Jie sutinkami kiekvienoje mokykloje, kiekviename kolūkyje. Siekiant padėti mokykloms, pionierių organizacijai laikraštyje vėliau buvo skyrius „vaikų lapelis“, kuriame bendradarbiavo literatūros būrelių nariai.

Šiaulių K. Preikšo ped. institutas,
Lietuvių kalbos ir literatūros
katedra

Nors socialistinio teisėtumo pažeidimai 1937—1938 m. padarė žalos Baltarusijos lietuvių visuomeninei bei kultūrinei veiklai ir taip plačiai pradėtas darbas daugelyje sričių buvo nutrauktas²⁴, tačiau visa tai, kas buvo iki tų metų padaryta, keliant gyventojų kultūrinį lygį, išsilavinimą, ryškiai rodo lenininės nacionalinės politikos tikrąją esmę, demaskuoja lietuvių buržuazinių nacionalistų melą, jog lietuviai buvo prievarta nutautinami. Nereikia nė įrodinėti, kad toks ВКР, LKP vadovų rūpinimasis Tarybų Baltarusijoje gyvenusių lietuvių švietimu, mokyklų steigimas ir kt. padėjo stiprinti tautų draugystę, proletarinį internacionalizmą.

Įteikta
1974 m. spalio mėn.

СОСТОЯНИЕ ЛИТОВСКОЙ ШКОЛЫ И НАРОДНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В БЕЛОРУССКОЙ ССР В 30—40-х ГОДАХ

Б. ПРЕСКЕНИС

Резюме

В Советской Белоруссии в 1926 г. жило около 7000 литовцев, основная масса которых была сосредоточена в деревнях; позднее было организовано несколько сельхозартелей, объединивших крестьян-литовцев.

Партийные и советские органы Белоруссии создавали все условия для того, чтобы представители национальных меньшинств могли учиться на родном языке. Политическую, культурно-массовую и просветительную работу среди литовцев вело Литовское Цент-

ральное бюро, созданное в 1925 г. при ЦК КПБ.

Начиная с 1925 г., количество школ с обучением на литовском языке увеличилось. В 1936 г. здесь уже насчитывалось 13 таких начальных школ, 2 неполные средние и 1 средняя. Кадры для них готовил Минский педагогический техникум, постоянно работали и курсы повышения квалификации учителей.

В статье дается анализ общего состояния школ, в частности, их материальной базы, внеклассной работы, де-

²² „Raudonasis artojas“, 1937, Nr. 26.

²³ „Priekalas“, 1935, Nr. 11, p. 691—692.

²⁴ Зг. МТЛЕ, т. 3. V., 1971, p. 496.

тельности различных кружков, освещаются вопросы организации сети обучения взрослых, издания учебников, показывается, как некоторые школы становились центрами культурно-просветительной работы среди литовского населения.

Значительная работа по изучению литовской культуры, этнографии, истории была проделана в Литовском национальном секторе АН БССР.

Создание школ с обучением на литовском языке, забота о повышении грамотности взрослого населения литовской национальности, использование различных форм политической, культурно-просветительной работы среди литовцев наглядно показывают, как на практике осуществлялась ленинская национальная политика в 30—40 гг. в Белорусской ССР.

EDUCATION IN LITHUANIAN SCHOOLS OF SOVIET BYELORUSSIA IN 1930s AND 40s

B. P R E S K I E N I S

S u m m a r y

The number of Lithuanians was some 7,000 in Soviet Byelorussia in 1926. Their absolute majority was concentrated in villages.

The party and Soviet organs of Byelorussia provided favourable conditions for national minorities to receive instruction in their native language. Schools for Lithuanians were set up, adults were taught, text-books were published, the teaching personnel was trained. Non-class activities were extensi-

ve and diversified. The Lithuanian national sector of the Academy of Sciences of the Byelorussian SSR analysed Lithuania's history, culture and ethnography. These and other forms of educational and cultural work are dealt with in the article.

The setting up of Lithuanian schools, other forms of educational and cultural work obviously demonstrate the realization of Leninist national policy into practice.